

LES A PTÁCI

✚ I v rámci jednoho typu lesa si ptáci prostředí „rozdělili“. Každý druh si zde našel svůj typický životní prostor. Pojďme se s několika ptáčimi obyvateli lesa seznámit blíže. K našim nejznámějším hmyzožravým ptákům určitě patří největší evropská **SYKORA** – 14 cm dlouhá a 20 g těžká **KOŇADRA (Parus major)**. Koňadra si staví hnízdo v dutinách. Dutinu pečlivě vyplní mechem a horní prostor vystylá chlupy a peřím. Hnízdí většinou v první polovině května a mláďata krmí oba rodiče hmyzem a semeny. Nejčastěji přinášejí hmyzí larvy a ke hnízdu přilétají s každou jednotlivě – za jediný den přinesou potravu pro mládě až 900krát. V lese tak pomáhají snižovat počty listožravých housenek.

✚ Lesy nejsou domovem pouze drobných hmyzožravých či semenožravých ptáků, obývají je i dravci. Tím nejhornějším je dnes **KANĚ LESNÍ (Buteo buteo)**. Vzhledem ke slabým parátům a krátkým drápům je káně lesní předurčena k lovu drobných zvířat. Její hlavní potravu tvoří myši, ještěrky, hadi, mládí ptáci a hmyz. Pomáhá tak udržovat rovnováhu v krajině s lesy a poli. V letech bohatých na myši kladou káně i větší množství vajec a odchovávají větší počet mláďat. Množství kořisti tak přímo ovlivňuje i jejich počet.

✚ Také další obyvatel smíšených lesů, parků nebo ovocných zahrad, pestře zbarvený **STRAKAPOUDEK VELKÝ (Dendrocopos major)**, hledá pod kůrou a ve dřevě dřevokazný hmyz. Larvy z jejich chodbiček vytahuje červovitým, zpětnými háčky vyzbrojeným jazykem. Setkáme-li se s ním v přírodě, snadno rozpoznáme jeho pohlaví: samička má tělo zbarvené černě, kdežto sameček červeně. Od časného jara až do května budují strakapoudi samečkové na rezonující větve – vyznačují si tímto způsobem teritorium a lákají samičky. Hnízdí v dutině budují zpravidla každým rokem novou a vybírají si k tomu stromy s nemocným jádrem. Hnízdit začínají koncem dubna.

✚ Zajímavým obyvatel lesů je baculatý ptáček s podivně překříženým zobákem, podle něhož dostal jméno **KRIVKA OBEČNÁ (Loxia curvirostra)**. Krivky se žíví výhradně semeny smrků, borovic a modřínů, které vybírají ze šišek pomocí speciálně uzpůsobeného zobáku. Hnízdit mohou v každém ročním období – nejčastěji hnízdí v březnu, ale ve smrkových lesích, mají-li dostatek potravy, mohou vyvádět mláďata i v zimě.

✚ V listnatých a smíšených lesích se starými stromy a podrostem žije ptáček jménem **BRHLÍK LESNÍ (Sitta europaea)**. Jeho hlavní potravou, kterou si hledá ve škvírách v kůře a pod ní, jsou drobní členovci (hmyz, pavouci ap.), v zimě však nepohrdne ani semeny. Pomáhá lesu tím, že snižuje počty larev listožravého hmyzu – hlavně píďalek. Umí bravurně šplhat po kmeni jak hlavou nahoru tak i hlavou dolů. Dutiny, v nichž hnízdí, si vystylá kousky borové nebo březové kůry. Je-li vchod příliš široký, zmenšuje jej brhlík směsí slin a hlíny až na průměr svého těla, tj. asi 35 mm. Brhlíci začínají hnízdit začátkem dubna.

✚ Než člověk osídlil Evropu, byl téměř celý kontinent pokryt souvislými lesy, proto také většina evropských ptáků náleží k druhům lesním. To však neznamená, že v každém lese najdete všechny. Někteří žijí jen v lesích jehličnatých, jiní v listnatých, další zvolili život v horském lese, jiní dávají přednost lesům lužním...

Smíšený les v okolí Ježníka je domovem mnoha ptáčích obyvatel. Mezi běžné druhy lesa patří především **SYKORA** – modřínka a koňadra. Po kůře stromů se rychle pohybuje pestrěbarevný brhlík lesní a méně nápadný šoupálek dlouhoprstý. Při vyhledávání potravy pod kůrou stromů lze pozorovat strakapouda velkého a vzácněji i datla černého, kterého prozradí nápadná červená čepička. Na stromech hnízdí holub hřivnáč a strážce lesa sojka obecná. Nad vším dohlíží za denního světla rychlá poštolka a nad stromy kroužící káně lesní.

✚ V noci patří les **sovám**. Běžným je zde **PUŠTIK obecný** a vzácněji lze zahlédnout a nebo v noci zaslechnout **SYCE ROUSNĚHO**, nejmenší sovu **KULÍŠKA NEJMENŠÍHO** a největší sovu **VÝRA VELKÉHO**. Někdy nad stromy zakrouží čáp černý a ozve se krkavec velký. Bystří pozorovatel zde však zahlédne mnoho dalších ptáčích druhů, které zde není možné všechny vyjmenovat.

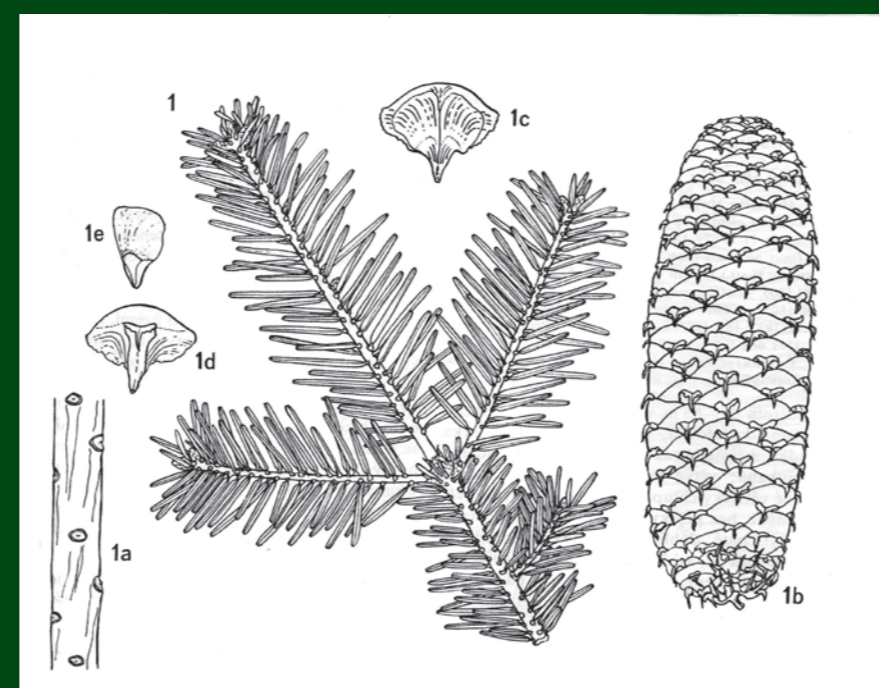
SOUTĚŽ

A nakonec soutěžní otázka: V lese bychom našli i mnoho druhů různých sov, které však za denního světla zahlédneme jen zřídka. Naši nejmenší sovičkou je kulíšek nejmenší – víš, který druh je naopak největší? A znáš nějaké další naše sovy?

✚ Dovedete si představit les bez ptáků? Nebylo by slyšet jejich jarní zpěv a nebylo by je možné pozorovat ve větvích stromů a keřů. Místo zpěvu by zde však pískalo mnohem více myši a rostliny by byly obalené hmyzem. Ptáci jsou pro les významnými regulátory jiných živočichů. Jedna rodina sykor dokáže za dobu výchovy mláďat spotřebovat až 1 kg hmyzu a stejně tak rodina sov spotřebuje za dobu hnízdění desítky myši a hrabošů. Kdyby zde však nebylo hmyzu a hlodavců, tak by zde nebylo ani mnoho ptáčích druhů, a proto ptáci svou kořist nikdy úplně nevyhubí a žijí se všemi dalšími obyvateli v rovnováze, kterou může narušit pouze člověk.

✚ Člověk však může alespoň částečně pomoci některé zásahy napravit. Ptáčím druhům hnízdícím v dutinách můžeme pomoci přípravou dutin umělých – ptáčích budek. Na území lesů v okolí Krnova bylo rozmístěno více než 100 hnízdních budek více typů. Nejběžnější „sýkorník“ obsazují pravidelně všechny druhy sykor a brhlík. Budka „šoupákovník“ je, jak už název napovídá, určena pro šoupálky a dva typy „sovníků“ jsou určeny pro puštíka obecného a syce rousného.

✚ Les má samozřejmě i mnoho dalších ptáčích obyvatel. Zkus se při vycházce do lesa dobře rozhlédnout, které z nich jsi ještě viděl. Zamysli se, co můžeš udělat pro ptáky v lese sám.

Jak ji poznáme?

Velký jehličnatý strom, bělošedá hladká až šupinová kůra, ploché, dvouřadé umístění jehlic. Šišky jedle nenajdete na zemi, protože se rozpadají už na stromech. Výška 30 - 40 m, ale nejvyšší jedinci mohou dorůst až přes 60 m a v průměru v „první výšce“ až přes 2 m.

Kde roste?

V Evropě má menší areál než smrk ztepilý. V ČR by tvořila v přirozených lesích nejvíce rozšířenou jehličnatou dřevinu (20 %, kdežto smrk 11 %). Současné zastoupení je však jen necelé 1 %. Jedli nevyhovuje holosečný způsob těžby a je velmi poškozována zvěří.

Je dřevinou horských smíšených lesů, kde roste spolu s bukem a javorem klenem.

Prastaré jedle v Národní přírodní rezervaci Mionší v Beskydách výrazně vyčnívají z korunnové hladiny bukového pralesa.

Semenáčky jedle bělokoré - tzv. „přirozená obnova“

Odrůstající jedlové semenáčky v kontrolní oplotence. Tyto malé oplotenky (6x6 m) se stavějí podle lesního zákona pro posouzení vlivu zvěře na lesní ekosystém.

Zajímavosti

Jedle bělokorá spolu se smrkem a bukem bývala nejbohatší směsí přirozených lesů v horských oblastech střední Evropy. Těmto smíšeným lesům se říká „hercynská směs“.

3 x nej ...

Největší: Zřejmě největší jedle u nás byla „Jedle knížete Josefa“

Nejstarší: Z našich dřevin se dožívá nejvyššího věku – 300 – 500 let, ale výjimečně i 800 let.

Nejstinnější: Ze všech našich dřevin (kromě tisu) nejlépe snáší stín. Jedle v pralese v hlubokém stínu dlouho pomalu přirůstá, takže může mít ve 200 letech výšku jen 8 m.

Pařez „zavalený“ kalusem dokazuje velkou vitalitu jedle. Ta je způsobena mj. srůstáním kořenů sousedních stromů, takže pařez je po určitou dobu vyživován okolními stromy.

